

Acest raport este realizat în cadrul unui proiect finanțat de Guvernele Islandei, Principatului Lichtenstein și Norvegiei prin Mecanismul Financiar al Spațiului Economic European

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Mecanismului Financiar SEE

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki (APADOR-CH)
Martie 2010

Str. Pictor Nicolae Toniza Nr.8A, Sector 3, 030113 București
Tel./Fax: (40) 21-312.45.28 / (40) 21-312.37.11
e-mail: office@apador.org
www.apador.org

Copyright © 2010 APADOR-CH

APADOR-CH 20 de ani pentru drepturile omului 1990-2010

20 DE ANI pentru drepturile omului

Ultimii 20 de ani au reprezentat un drum anevoios pentru România pe calea transformării într-un stat democratic. Privind retrospectiv, acest drum n-ar fi putut fi parcurs fără eforturile organizațiilor neguvernamentale, care au constituit un factor constant de presiune în sensul asumării și respectării de către autoritățile române a unor obligații din sfera drepturilor omului.

Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România – Comitetul Helsinki, cunoscută pentru mulți după acronimul APADOR-CH, a fost una dintre organizațiile prezente încă din 1990 în peisajul neguvernamental românesc. 20 de ani de la înființare reprezintă un moment bun pentru a rememora începuturile și a evalua rezultatele activității asociației. Din această dorință s-a născut prezentul raport, care își propune o sumară trecere în revistă a celor mai importante activități și momente ale istoriei APADOR-CH. Sper că acest raport aniversar, chiar dacă nu este o prezentare comprehensivă, va reprezenta pentru dumneavoastră un pretext suficient pentru a vă opri un moment și a vă reaminti care era situația drepturilor omului în România la începutul anilor '90, unde ne aflăm acum și rolul jucat de APADOR-CH între aceste două puncte de referință.

Evident că problematica drepturilor omului rămâne un subiect fierbinte și în prezent. Transformările și provocările lumii contemporane se oglindesc și în acest domeniu, aducând noi arii de interes în sfera de activitate a unei organizații de drepturile omului. Din acest motiv, aniversarea de 20 de ani a APADOR-CH nu constituie o stație de final, ci doar un scurt moment de reflecție pe un drum care va continua pentru mult timp de acum înainte.

În final, doresc să mulțumesc Manuelei Ștefănescu, lui Gabriel Andreescu, Mariei Andreescu și Ralucăi Stăncescu-Cojocaru pentru contribuția lor la realizarea acestui material, precum și guvernelor Islandei, Principatului Lichtenstein și Norvegiei care, prin Mecanismul Financiar al Spațiului Economic European, au făcut posibilă publicarea sa.

***Diana-Olivia Hatneanu**
Director executiv APADOR-CH
martie 2010*

ÎNCEPUTURILE

Primele comitete Helsinki au fost create imediat după adoptarea Actului final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa: primul în Uniunea Sovietică, în 1976, al doilea în 1977, în Cehoslovacia, al treilea în 1979 în Polonia etc. În România, controlul strâns și stilul represiunii nu au permis o astfel de asociere colectivă, deși mai mulți disidenți făcuseră referire la Procesul Helsinki și la nevoia respectării drepturilor omului promise și de regimul comunist din România la semnarea documentului.

Imediat după decembrie 1989, două organizații din străinătate au încercat să ajute la înființarea unei asociații de apărare a drepturilor omului în România. Prima fusese Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului în România, cu sediul la Paris, afiliată la Fédération Internationale des Droits de l'Homme. Vice-președintele ei, Mihnea Berindei, venise încă la sfârșitul lunii decembrie 1989 în București, cu acest scop. Apoi, în luna ianuarie 1990, au sosit Jeri Laber și Karel Schwarzenberg, din partea Helsinki Watch și a International Helsinki Federation (IHF). Reprezentanții organizațiilor internaționale s-au întâlnit cu câțiva dintre foștii disidenți. Activitatea de coagulare a viitoarei asociații a implicat acești rezistenți din perioada regimului comunist și persoane care-și arătaseră interesul, în acea perioadă, pentru crearea în România a unei „Ligi a Drepturilor Omului”. Ședința

de constituire a asociației, din 5 martie 1990, includea în lista de semnatori pe Mariana Celac, Helmuth Britz, Ioan Condor, Mihai Gramatopol, Florin-Gabriel Mărculescu, Corina Haralambie, Vladimir Perceac ș.a.

Două evenimente au determinat imaginea noii asociații. Între timp apăruse o „Ligă pentru Apărarea Drepturilor Omului”, ca urmare, acest nume nu mai era disponibil. În plus, Liga cu sediul la Paris hotărâse, având în vedere ce se întâmplase în România, să amâne închiderea ei și transferul afilierii organizației în București. Avându-se în vedere sprijinul dat de Helsinki Watch, în luna aprilie 1990 a fost obținută personalitatea juridică sub titulatura „Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki (APADOR-CH)” și în curând, afilierea la IHF. Din acel moment, pentru mai mulți ani, asociația va fi găzduită în spațiul Grupului pentru Dialog Social.

Primii doi co-președinți ai Comitetului Helsinki au fost Gabriel Andreescu și Radu Filipescu. Cei doi au reprezentat asociația la Conferința pentru dimensiunea umană a CSCE, unde s-a adoptat, la 29 iunie 1990, Documentul Reuniunii de la Copenhaga.

Prima perioadă de activitate a APADOR-CH s-a concentrat pe documentarea acțiunilor brutale ale autorităților împotriva greviștilor foamei din Piața

Universității și trimiterea de sesizări și proteste față de cele ce se întâmplau. În urma intervenției minerilor, între 13-14 iunie 1990, Comitetul Helsinki, împreună cu Grupul pentru Dialog Social, a strâns un mare număr de probe, sub formă de imagini video, fotografii, documente și mărturii cu privire la distrugerii și violențe. Aceste materiale au fost trimise Parlamentului, Ministerului de Interne și Procurorului General. Au fost ulterior transformate într-un „Raport cu privire la evenimentele din 13-15 iunie 1990”, cel mai consistent document de acest gen pentru o lungă perioadă de timp. APADOR-CH a făcut intervenții pe lângă autorități pentru eliberarea persoanelor ținute ilegal în închisori și în special a minorilor, inclusiv prin obținerea de asistență juridică din Franța. Prin Comitetul Helsinki, începând cu luna iulie 1990, Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului în România cu sediul la Paris a oferit un sprijin financiar victimelor mineriadei.

La sfârșitul anului 1990, lipsa de experiență a majorității fondatorilor și indisponibilitatea altora a determinat atragerea activă de noi membri. Aceștia vor deveni angajați ai APADOR-CH și vor transforma o asociație cu bune intenții într-o organizație specializată și eficientă de apărare a drepturilor omului, cu programe proprii, bine structurate.

POLIȚIA

- privarea de libertate, relele tratamente și condițiile de detenție

Programul APADOR-CH privind abuzurile din partea poliției și condițiile de detenție din penitenciare a început în anul 1993, fiind o constantă în activitatea organizației.

La momentul în care acest program a debutat, Poliția română era o instituție militară, cu puteri practic depline și cu beneficiul impunității asigurat de sistemul judiciar conform căruia orice plângere din partea unei persoane care se considera victimă a unui abuz al unuia sau mai multor polițiști trebuia adresată parchetelor militare. Procurorii militari, care aveau dublă subordonare (față de Ministerul Apărării Naționale și față de Ministerul Justiției), nu puteau îndeplini cerința de bază a imparțialității în derularea investigațiilor cu privire la posibile abuzuri ale altor militari, rezultatul fiind nenumăratele soluții de neîncepere a urmăririi penale împotriva polițiștilor reclamați. Soluția nu putea fi contestată decât în interiorul parchetului militar, pe scară ierarhică.

APADOR-CH a susținut constant demilitarizarea și descentralizarea poliției.

1990

- 28-29 ianuarie, sub sloganul „Moarte intelectualilor”, minerii au făcut raiduri, percheziții și rețineri ilegale la sediile unor partide și organizații.
- 18-19 februarie: forțele de ordine au intervenit violent pentru împrăștierea manifestațiilor care ocupaseră sediul guvernului - câteva zeci de persoane rănite și peste 100 reținute. 4000 de minerii au fost chemați în ajutor, dar nu au provocat incidente violente.

- 19-21 martie: conflict între români și maghiari la Tg. Mureș, soldat cu 5 morți și sute de răniți.
- 20 mai: alegeri legislative și prezidențiale; primele alegeri postdecembriste, organizate și câștigate detașat de Frontul Salvării Naționale și Ion Iliescu (85%) din voturile valabil exprimate.
- 13-15 iunie: minerii au intervenit în forță împotriva manifestațiilor din Piața Universității și a populației civile. Oficial: 6 morți și 746 răniți. Neoficial: peste 100 de morți.

Prima s-a realizat deja în anul 2002, iar procesul de descentralizare este în prezent abia la început. Mai mult, asociația a semnalat în mod repetat nonsensul ca procurorii militari să îi cerceteze pe polițiștii cu statut militar, anomalie ulterior sancționată și de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Această problemă a fost, în bună parte, soluționată prin demilitarizarea Poliției, care a însemnat și cercetarea polițiștilor acuzați de abuzuri de către procurori civili, și prin introducerea în Codul de procedură penală a controlului judecătoresc asupra deciziilor de neîncepere a urmăririi penale date de procurori. Demilitarizarea poliției nu a avut însă efectul așteptat în privința creșterii eficienței investigațiilor procurorilor civili în cazuri de abuz comise de polițiști. După știința APADOR-CH, soluția neînceperii urmăririi penale este, în continuare, practică pe scară largă, iar justiția fie

respinge contestația victimei, fie retrimite dosarul la parchet pentru „completarea cercetărilor”, ceea ce înseamnă reluarea circuitului.

APADOR-CH a efectuat investigații extrajudiciare în numeroase cazuri în care i-au fost semnalate abuzuri din partea polițiștilor, soldate uneori chiar cu decesul victimei, iar rapoartele asociației au fost transmise autorităților de resort și, simultan, făcute publice. Asociația a încurajat și sprijinit concret victimele sau familiile acestora în demersurile lor legale în România și ulterior, la Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg. În toate cazurile de acest gen în care s-a implicat asociația, Curtea Europeană a condamnat Statul român pentru încălcări ale drepturilor garantate de Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Vili Rupa s-a plâns la Curtea Europeană că, în ianuarie 1998, a fost agresat de mai mulți polițiști în sediul poliției Hunedoara unde a și fost reținut timp de o noapte în condiții inumane. În martie 1998, reclamantul a fost luat cu forța de la domiciliul său și agresat de către un echipaj de poliție. Reclamantul a fost arestat preventiv și dus în arestul poliției Hunedoara. Pe durata arestării preventive, reclamantul a fost supus în continuare unor rele tratamente care au inclus și imobilizarea

mâinilor și picioarelor cu lanțuri pe o perioadă ce a depășit 80 de zile. În 2008, Curtea Europeană a constatat încălcarea articolului 3 al Convenției europene, atât sub aspect material, pentru că reclamantul a fost supus de agenți ai statului român unor tratamente inumane, cât și sub aspect procedural, pentru că statul român nu a dispus o anchetă eficientă cu privire la aceste tratamente. Curtea Europeană a mai constatat că arestarea preventivă a reclamantului nu a îndeplinit exigențele

articolului 5 al Convenției europene. Curtea a reamintit constatările sale din hotărârea Pantea împotriva României în care a apreciat că procurorul român nu este un „magistrat” în sensul Convenției europene și că orice persoană privată de libertate trebuie dusă de îndată în fața unui judecător care să se pronunțe asupra legalității privării sale de libertate. Curtea a mai apreciat că, în absența unui mandat de percheziție, intrarea polițiștilor în domiciliul reclamantului reprezintă o încălcare a Articolului 8 al Convenției europene care garantează

dreptul la respectarea domiciliului.

Reclamantul s-a mai plâns că procedura penală prin care a fost condamnat la o pedeapsă de 1 an și 2 luni de închisoare pentru trafic de substanțe interzise (mercur) nu a respectat garanțiile unui proces echitabil. Curtea Europeană a constatat că pentru a se pronunța cu privire la vinovăția reclamantului, instanțele naționale s-au bazat doar pe declarațiile polițiștilor implicați în evenimente și nu au dispus administrarea altor probe.

La începutul programului APADOR-CH, Linadecvarea Poliției Române la standardele instituțiilor similare din țări cu tradiție democratică se manifesta și prin ignorarea criticilor și sugestiilor venite din afara sistemului, inclusiv din partea unor organizații neguvernamentale.

Puținele întâlniri dintre oficialii Poliției Române și reprezentanți ai societății civile erau strict formale, fără nicio urmă concretă. Nu era permisă vizitarea aresturilor poliției de către reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale. Condițiile de deținere din aresturile poliției erau extrem de precare. Supraaglomerarea, grupuri sanitare comune și, de regulă, insalubre, accesibile doar „conform programului zilnic” (între orele 22.00 și 6.00 arestații își satisfăceau nevoile fiziologice în camere, folosind găleți sau ambalaje de plastic),

lipsa totală de activități – cu excepția a circa 30 de minute de plimbare zilnică într-o curte de tip „cușcă” –, inexistența confidențialității corespondenței (arestații aveau dreptul la o carte poștală deschisă pe lună) și a convorbirilor cu avocații, asistența medicală pur formală și multe altele au fost consemnate în repetate rânduri de Comitetul european pentru Prevenirea Torturii (CPT) în frecvențele sale vizite în România.

Timp de un an și jumătate (1998-1999) APADOR-CH a reușit să intre în aresturile poliției dar cu respectarea unor condiții dure (anunțarea anticipată a datei și locului vizitei, însoțirea reprezentanților asociației de către un polițist desemnat de Inspectoratul General al Poliției, inclusiv în aresturi din afara capitalei, discutarea concluziilor cu polițiștii din secția respectivă imediat după încheierea vizitei etc.).

1991

- 1 februarie: Parlamentul României dobândește statutul de invitat special la Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei.
- 24-26 septembrie: mineriada pornită din nemulțumiri economice a dus la căderea guvernului Roman. Minerii înarmați cu băte, topoare, lanțuri au terorizat Bucureștiul, provocând 3 morți și 455 de răniți.

- 8 decembrie: referendum pentru adoptarea Constituției României (77,3% dintre participanți s-au exprimat pentru adoptarea sa).

MONITORIZAREA condițiilor de detenție din penitenciare

APADOR-CH a început programul de vizite în penitenciare pentru monitorizarea condițiilor de detenție în anul 1995. La acel moment, sistemul penitenciar continua să funcționeze pe baza unei legii din 1969, căreia i s-au adus puține și nesemnificative îmbunătățiri până la adoptarea unei noi legislații la sfârșitul anului 2006. Cu toate acestea Administrația Națională a Penitenciarelor (fosta Direcție Generală a Penitenciarelor) a dat dovadă de interes față de colaborarea cu organizațiile neguvernamentale, acceptând criticile acestora și încercând să remedieze deficiențele semnalate, în limitele pe care i le permitea o lege vetustă.

APADOR-CH a obținut permisiunea de a vizita penitenciarele în 1995. Inițial, fiecare vizită trebuia anunțată și aprobată, iar din 1998 s-a trecut la semnarea unui protocol anual, care conține lista persoanelor desemnate de asociație pentru vizitarea penitenciarelor.

Principalele constatări ale APADOR-CH privind condițiile de detenție din sistemul penitenciar au vizat supraaglomerarea, condițiile igienico – sanitare foarte proaste, calitatea foarte slabă a hranei pentru deținuți, asistența medicală ineficientă și insuficientă, >>>

După fiecare vizită, asociația a întocmit câte un raport trimis autorităților de resort și, concomitent, dat publicității. Criticile APADOR-CH au deranjat suficient cât să-i determine pe șefii poliției să înăsprească și mai mult condițiile de acces în aresturi (vizite numai la solicitarea scrisă a unei persoane private de libertate din arest, încheierea unor procese verbale la finalul fiecărei vizite înainte de părăsirea sediului poliției etc.). Asociația a considerat atunci că risca practic să nu își mai atingă scopul și anume identificarea eventualelor încălcări ale drepturilor persoanelor private de libertate și a renunțat la vizite în aresturi.

După anul 2002, din punctul de vedere al APADOR-CH, Poliția Română a înregistrat progrese cel puțin în materie de deschidere față de societatea civilă și de o mai mare transparență a activităților sale, inclusiv în cazul incidentelor provocate de polițiști. Începând cu anul 2005, asociația – ca și orice organizație neguvernamentală – poate vizita aresturile poliției, fără înștiințare sau aprobare prealabilă, doar pe baza unui protocol încheiat cu Inspectoratul General al Poliției Române la fiecare început de an, și poate discuta liber cu arestații. Fiecare vizită este finalizată cu un raport ce conține criticile și sugestiile asociației, la care autoritățile transmit răspunsuri detaliate.

O problemă constant semnalată de APADOR-CH – nerezolvată nici în prezent – este cea a „conducerii la sediul poliției”, formă de privare de libertate ce poate dura până la 24 de ore și care precede reținerea de 24 de ore. Pe durata conducerii persoana nu beneficiază de niciunul din drepturile prevăzute în cazul reținerii: dreptul de a-și informa familia, de a fi asistată de un avocat, de a refuza să se autoincrimineze, de a fi consultată de un medic, deoarece, potrivit autorităților, această măsură este strict una administrativă.

Până în prezent, singura îmbunătățire în sensul susținut de asociație a fost o modificare a Codului de procedură penală prin care durata „conducerii” se deduce din cele 24 de ore de reținere polițienească.

O altă problemă nerezolvată ce reprezintă o preocupare constantă a APADOR-CH este recurgerea la arma de foc. Asociația susține de ani buni că singura situație în care folosirea armei de către polițiști poate fi justificată este numai aceea în care viața cuiva este pusă în pericol real și iminent. În niciun caz nu trebuie să se recurgă la arme împotriva unor suspecți care fug de la locul faptei decât dacă există indicii certe că ei ar urma să pună în pericol real și iminent viața unei sau unor persoane.

1992 • 27 septembrie/11 octombrie: alegeri legislative și prezidențiale; Frontul Democrat al Salvării Naționale și Ion Iliescu câștigă în detrimentul opoziției coalizate în Convenția Democrată Română și a candidatului acesteia, Emil Constantinescu.

1993 • 7 octombrie: România devine membră în Consiliul Europei.

>>> activități socio-educative în număr și cu participare reduse, cu abordarea unor teme ce nu prezentau interes pentru deținuți, cursuri de calificare într-o meserie neadaptate la cerințele pieței muncii, sancțiuni disciplinare pentru încălcarea regulamentului de ordine interioară aplicate prea frecvent și cu multă ușurință. Administrația Națională a Penitenciarelor a răspuns prompt și detaliat la fiecare din obiecțiile sau sugestiile cuprinse în rapoartele asociației, însă îmbunătățirea condițiilor de detenție s-a realizat extrem de încet.

Pe lângă constatarea directă a condițiilor de detenție, asociația a urmărit și investigarea acuzațiilor de rele tratamente venite din partea deținuților la adresa cadrelor din penitenciar. Ca și în cazul abuzurilor reclamate ale poliției, rapoartele asociației au fost transmise autorităților de resort și, simultan, făcute publice. Victimele au fost sprijinite în demersurile lor legale în România și ulterior, dacă a fost necesar, la Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Revolta de la Penitenciarul Jilava (1997)

În februarie 1997, câțiva deținuți de la Jilava au protestat pașnic împotriva noilor reglementări privind mărirea substanțială a fracțiunii de pedeapsă ce trebuia executată până la intrarea în comisiile de liberare condiționată. Protestul s-a extins rapid și s-a manifestat prin strigarea unor lozinci, atârănarea la ferestre a cearceafurilor pe care erau scrise revendicările, aruncarea unor bucăți de pâine sau resturi de mâncare în curte etc..

Mai târziu, unii deținuți s-au blocat în camerele de detenție. Timp de câteva zile, toate posturile de televiziune au prezentat aceste proteste pașnice care au vizat ulterior și condițiile de detenție.

Pe 23 februarie, Direcția Generală a Penitenciarelor a decis intervenția în forță pentru curmarea revoltei de la Jilava. În prima parte a intervenției, circa 500 de cadre de penitenciar, majoritatea cu cagule pe față, au luat cu asalt camerele în care se aflau deținuții protestatari (nu toate camerele participaseră la protest), folosind – potrivit comandantului Penitenciarului Jilava – gaze lacrimogene și bastoane de cauciuc. Deținuților li s-a ordonat să se întindă pe jos pe ciment.

Camerele fiind toate supraaglomerate, deținuții au fost nevoiți să se bage sub paturi sau să se lungească unul peste altul în puținul spațiu liber și

au fost loviți. Deținuții au rămas întinși pe jos mai multe ore cu interdicția de a se mișca.

APADOR-CH a întâmpinat numeroase dificultăți și obstrucții din partea administrației Penitenciarului Jilava în încercarea de a clarifica natura și dimensiunile acestei prime părți a intervenției militarilor. Pe parcursul anului 1997 (dar și în 1998), asociația a reușit să adune mărturiile ale unora din deținuții bătuți, dar și opinii ale unor persoane din interiorul sistemului. Din toate acestea, APADOR-CH a tras concluzia că intervenția militarilor a fost disproporționată, folosindu-se forța în mod excesiv și nejustificat în raport cu natura exclusiv pașnică a protestului.

Partea a doua a intervenției a avut toate caracteristicile unei acțiuni exclusiv punitive, inumane și degradante. Circa o sută de deținuți au fost scoși în curte și bătuți cu băte de lemn și bastoane până spre 5 dimineața de aproximativ 70 de cadre mascate. În pauzele dintre reprizele de bătaie deținuții erau obligați să culeagă de pe jos cioburi, firmituri de pâine sau pietricele. Dimineața, numai câțiva dintre deținuții bătuți au fost duși la cabinetele medicale ale penitenciarului.

La prima vizită a APADOR-CH după evenimente, reprezentanții asociației au putut verifica numai o

parte a registrelor medicale, în care figurau aproximativ 20 de deținuți cu traumatisme serioase și chiar posibile fracturi. După semnalele lansate de APADOR-CH, o comisie care a inclus și un medic al Direcției Generale a Penitenciarelor a venit în inspecție și a identificat aproape 70 de deținuți dintre cei bătuți în noaptea de 23/24 februarie care nu primiseră îngrijiri medicale deși starea lor o impunea. Toate plângerile deținuților dar și ale APADOR-CH cu privire la intervenția disproporționată a militarilor din ziua de 23 februarie și la tratamentul inuman și degradant – în unele cazuri chiar tortură – cu titlu riguros punitiv din noaptea ce a urmat au fost soluționate cu „neînceperea urmăririi penale” de către parchetul militar.

După aproape trei ani de la reprimarea de la Jilava, fostul secretar de stat din Ministerul Justiției care autorizase „planul de acțiune” a acordat un lung interviu unui cotidian central în care a recunoscut că în februarie 1997 s-au comis abuzuri la Penitenciarul Jilava, confirmând astfel concluziile APADOR-CH.

Pe lângă constantările, criticile și sugestii din numeroasele rapoarte asupra vizitelor în penitenciare, APADOR-CH a formulat texte concrete pentru toate variantele de propuneri legislative ce au vizat reformarea sistemului. Măsurile privind dreptul deținuților de a se plânge la instanțe și respectiv renunțarea la folosirea medicilor de penitenciar exclusiv pentru asigurarea asistenței medicale a deținuților se datorează, în bună măsură, insistențelor asociației. S-ar mai adăuga corespondența nelimitată și necenzurată a deținuților (cu sprijinul solid a două hotărâri ale Curții europene împotriva României) precum și accesul la telefoanele publice instalate în toate penitenciarele și multe altele. Adoptarea unui nou ordin de ministru prin care s-a reformat sistemul asistenței religioase în penitenciare este tot rezultatul direct al eforturilor APADOR-CH.

Dintre schimbările de substanță aduse de noua lege adoptată în anul 2006 trebuie menționate cel puțin două: înființarea instituției judecătorului delegat însărcinat cu supravegherea respectării legalității în activitățile din sistemul penitenciar și ale poliției și reglementarea clară a repartizării deținuților pe regimuri de executare a pedepselor (maximă siguranță, regim închis, regim semi-deschis și regim deschis). Prima a constituit un subiect de interes deosebit pentru APADOR-CH care, în

2007-2008, a desfășurat un proiect punctual privind analizarea funcționării nou createi instituții. Proiectul a oferit oportunitatea judecătorilor delegați desemnați și reprezentanților Ministerului Justiției de a discuta deficiențele sistemului și soluțiile legislative necesare, iar majoritatea sugestiilor APADOR-CH, bazate pe analiza realizată, au fost preluate în proiectul de modificare a legii.

Din anul 2007, APADOR-CH și-a extins activitatea privind sistemul penitenciar din România în alte două direcții. Pe de o parte, asociația a început activități de advocacy privind ratificarea de către România a Protocolului Opțional la Convenția ONU privind Prevenirea Torturii. Acesta prevede înființarea unui mecanism național de prevenție a încălcării drepturilor omului în locurile privative de libertate. Activitățile APADOR-CH au inclus un proiect-pilot, desfășurat în colaborare cu Centrul pentru Resurse Juridice și cu ajutorul unor monitori voluntari în județele Sibiu, Cluj și Mureș, care să reprezinte un model pentru viitorul mecanism de prevenție. Rezultatele proiectului-pilot au fost comunicate autorităților care, în anul 2009, au ratificat Protocolul Opțional, mecanismul național urmând a fi înființat în următorii trei ani.

Pe de altă parte APADOR-CH a acordat o atenție sporită problematicii accesului la servicii de

prevenire a infectării cu HIV/SIDA, virusuri hepatice și alte infecții transmisibile pe cale sexuală sau sangvină în mediul penitenciar, în condițiile în care populația carcerală este considerată populație cu risc sporit la aceste tipuri de infecții.

În rapoartele asociației întocmite în urma vizitării unităților penitenciare au fost semnalate autorităților responsabile deficiențe majore în ceea ce privește accesul la servicii de prevenire și de tratament (prezervative, metadonă, schimb de seringi) și a solicitat remedierea situației. Administrația Națională a Penitenciarelor a inclus propunerea în planul propriu de activități pe 2010.

LIBERUL ACCES la informații de interes public și transparența decizională în administrație

Încă din 1991, Constituția României statua libertatea de acces la informații de interes public dar, în absența unei legi speciale, prevederea a rămas inaplicabilă. În 1995, APADOR-CH a propus un anteproiect de lege inspirat de Freedom of Information Act ce funcționează cu succes în SUA. Abia în 1999, un deputat liberal a introdus în Parlament o inițiativă legislativă pe tema liberului acces la informații de interes public. În paralel, Ministerul Informațiilor Publice (desființat ulterior) și-a prezentat propria variantă. Au urmat negocieri dificile în Comisia pentru cultură, care au durat luni de zile. APADOR-CH a participat la aproape toate ședințele și și-a susținut punctele de vedere. În cele din urmă, s-a ajuns la o formă acceptabilă pentru toate părțile și așa a apărut Legea nr.544/2001 privind liberul acces la informații de interes public.

APADOR-CH a fost printre primii care au folosit Legea nr.544/2001 și continuă să fie printre cei mai asidui utilizatori. În fapt, legea a devenit pentru asociație principala sursă de informare în privința activităților desfășurate de cele mai diferite >>>

1996 • 3/17 noiembrie: alegeri legislative și prezidențiale; Convenția Democratică din România și Emil Constantinescu câștigă alegerile cu un scor insuficient pentru a governa. În urma semnării acordurilor de colaborare cu Uniunea Social Democrată și UDMR s-a putut realiza primul transfer pașnic de putere din România postbelică.

1997 • aprilie: încetarea monitorizării României privind angajamentele asumate la admiterea ca membru în Consiliul Europei, condiționată de îndeplinirea anumitor cerințe.

>>> autorități (parchete, penitenciare, poliție, primărie, consilii județene și locale etc.). În unele situații când cererile de informații au rămas fără

răspuns sau răspunsurile au fost incomplete sau tardive, APADOR-CH a recurs la instanțe, unde, cu puține excepții, a avut câștig de cauză.

În luna august 2002, asociația a adresat Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție (actualul Parchet de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție) o cerere de informații prin care solicita comunicarea unor date statistice privind numărul și eficiența măsurilor de supraveghere a persoanei dispuse de procuror (interceptări telefonice, înregistrări de imagini, înregistrări ambientale etc). Parchetul a refuzat comunicarea datelor, pe motiv că acestea sunt exceptate de la liberul acces, fiind clasificate.

APADOR-CH a acționat în judecată parchetul, pentru ca acesta să fie obligat să comunice informațiile solicitate. Tribunalul București a admis acțiunea (sentința civilă nr. 892 din 20 decembrie 2002), iar hotărârea a devenit irevocabilă prin respingerea de către Curtea de Apel București a recursului declarat de parchet (decizia civilă nr. 291 din 17 aprilie 2003). Împotriva hotărârii irevocabile, procurorul general a declarat recurs în anulare, fiind unul dintre ultimele recursuri în anulare, înainte de eliminarea acestei căi de atac din Codul de procedură civilă. Prin decizia nr. 3835 din 12

noiembrie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul în anulare declarat de procurorul general.

Parchetul a refuzat, în continuare, să comunice informațiile solicitate. În consecință, asociația a declanșat un nou ciclu de procese, în perioada 2004–2006, pentru a obliga parchetul să execute hotărârea judecătorească irevocabilă. În urma proceselor, procurorii generali de la acea dată (Tănase Joița și Ilie Botoș) au fost amendați pentru neexecutarea hotărârii judecătorești, iar o parte din informații au fost, în final, comunicate. A fost pentru prima dată când activitățile de supraveghere a persoanei au putut fi analizate, pe baza unor date concrete, de către public, spărgându-se practic zidul tăcerii care proteja acest domeniu.

Din datele comunicate a rezultat că procurorul nu a exercitat un control real, eficient al temeiniciei și legalității măsurilor de supraveghere (nu a respins nici o cerere de autorizare a supravegherii persoanelor). În prezent, măsurile de supraveghere a persoanei nu mai sunt autorizate de procuror, ci de către judecător.

Pe lângă acestea, APADOR-CH a desfășurat din 2002 până în prezent, o adevărată campanie de informare a organizațiilor neguvernamentale, persoanelor interesate, avocaților, dar și a funcționarilor publici însărcinați cu aplicarea Legii accesului la informații. Asociația a realizat și publicat mai multe materiale de informare, ghiduri practice și manuale, ce pot fi consultate public pe pagina de Internet a APADOR-CH.

În completarea procesului de transparență instituțională început prin adoptarea Legii accesului la informațiile de interes public, în anul 2002 Ministerul Informațiilor Publice a inițiat o dezbateră publică privind proiectul unei legi a transparenței decizionale în administrație. APADOR-CH a fost un participant activ la dezbaterile care au dus la adoptarea Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrație.

La trei ani de la adoptarea legii, APADOR-CH a început derularea unui proiect care a analizat maniera în care autoritățile publice își respectă obligațiile legale în domeniul transparenței decizionale, prin monitorizarea modului în care folosesc instrumentele de care dispun pentru îmbunătățirea dialogului cu cetățenii și a participării acestora în procesul decizional. Concluziile au fost dezamăgitoare, obligațiile privind transparența decizională fiind respectate numai într-o foarte mică

măsură, cauza probabilă a acestei situații fiind inexistența sancțiunilor pentru nerespectarea prevederilor legii. Este de remarcat că, în procesul de consultare care a precedat adoptarea legii, APADOR-CH a insistat, fără succes, pentru introducerea unor sancțiuni pentru încălcarea legii. Ca urmare a constatărilor monitorizării, APADOR-CH a formulat recomandări pentru îmbunătățirea legii care au fost ulterior promovate sub forma a două inițiative legislative în parlament. Din păcate, după reconfigurarea Parlamentului în urma procesului electoral din 2008, inițiativele legislative nu au beneficiat de susținere și au fost respinse.

APADOR-CH a continuat și continuă să promoveze principiile statuate în Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică. Activitățile pe această temă s-au adresat atât organizațiilor neguvernamentale și funcționarilor publici, cât și cetățenilor direct interesați.

1998

- 27 mai: încheierea procedurii de monitorizare a României de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei.

1999

- ianuarie 1999: ultimă mineriadă s-a desfășurat ca un marș înspre capitală condus de liderul minerilor Miron Cozma. În urma „bătăliei de la Costești” câștigată de mineri a fost instaurată starea de urgență și a fost schimbată conducerea ministerului de interne.

REFORMA LEGISLAȚIEI din domeniul siguranței naționale și a serviciilor secrete

Legea siguranței naționale din 1991 a reprezentat un constant subiect de interes pentru APADOR-CH, mai ales datorită lipsei garanțiilor privind asigurarea respectării dreptului la viață privată. De aceea, în 1998-99, APADOR-CH a elaborat un proiect de modificare a legii privind siguranța națională pe care l-a dezbătut împreună cu câțiva membri ai Camerei deputaților. S-a ajuns la o formulă finală pe care deputații urmau să o introducă în Parlament dar, din păcate, alegerile din 2000 au modificat raportul de forțe din forul legislativ și, drept urmare, propunerea de modificare nu a mai fost prezentată.

Legile privind serviciile secrete (Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Pază și Protecție și Serviciul de Telecomunicații Speciale) au fost adoptate treptat în perioada 1992-1996 cu unele modificări ulterioare neînsemnate. Principalele probleme semnalate de-a lungul anilor de APADOR-CH se referă la numărul prea mare de servicii, la structurile lor predominant militare, la secretul aproape total ce le protejează activitățile, la puterile prea mari și pe durată practic nelimitată de

supraveghere a persoanelor și la lipsa oricărui control civil real.

Criticile și propunerile concrete de modificare a cadrului legislativ privind siguranța națională și serviciile secrete ale APADOR-CH (ultimele transmise în 2008) nu au rămas complet lipsite de urmări, deși legile respective continuă să fie în vigoare. Necesitatea unui control civil real al serviciilor sau a introducerii unor garanții cu privire la respectarea dreptului la viață privată în raport cu siguranța națională au început să fie conștientizate atât de publicul larg cât și de către unii factori de decizie, fapt demonstrat și de diferitele propuneri de modificare avansate de politicieni în ultimii ani. Deși perfectibile, acestea acoperă și parte din problemele semnalate de către APADOR-CH, situație de neimaginat în prima jumătate a anilor 90.

LIBERTATEA de exprimare și a presei

Primele activități ale APADOR-CH privind libertatea de exprimare și a presei au avut loc în perioada 1994-1995 și au constat în investigarea unor cazuri individuale de ziariști supuși unor presiuni sau abuzuri din partea autorităților, precum și în identificarea și monitorizarea cazurilor de violare a libertății de exprimare în cazul presei scrise și audiovizuale.

Din anul 1996, libertatea de exprimare a devenit unul dintre principalele domenii de activitate ale asociației, care a început o campanie constantă în sensul eliminării delictelor de presă din legislația penală, în concordanță cu standardele internaționale în materie, inclusiv jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. La acel moment, Codul penal sancționa insulta, calomnia, ofensa adusă autorității, comunicarea de știri false sau ultrajul verbal inclusiv prin pedeapsa închisorii, fără posibilitatea invocării bunei credințe a ziaristului sau a interesului public în dezvăluirea anumitor informații. Numeroase cazuri de jurnaliști condamnați penal au fost documentate de către APADOR-CH, printre care Radu Mazăre și Constantin Cumpănă de la cotidianul Telegraf din Constanța sau Sorin Roșca Stănescu și Tana Ardeleanu de la ziarul Ziua. Ulterior, în unele dintre acestea, APADOR-CH, prin avocații cu care colaborează, a sprijinit victimele pentru a se adresa cu cereri Curții Europene a Drepturilor Omului.

În anul 1998, APADOR-CH a protestat împotriva condamnării ziaristului Cornel Sabou de la ziarul Ziua de Nord-Vest din Cluj-Napoca la zece luni închisoare cu executarea pedepsei în penitenciar și a ziaristului Dan Călin Pîrcălab de la aceeași publicație la o amendă penală de 500.000 lei, ambii pentru infracțiunea de calomnie pentru un articol publicat. În anul 1999, cei doi jurnaliști s-au adresat Curții Europene a Drepturilor Omului, cu sprijinul APADOR-CH. Curtea a condamnat România pentru încălcarea dreptului la liberă exprimare, apreciind condamnările lor drept disproporționate și nejustificate. În plus, Curtea a constatat că pedeapsa interzicerii drepturilor părintești aplicată automat ziaristului condamnat la închisoare este contrară dreptului la viață privată și de familie. Această hotărâre a determinat o modificare a practicilor instanțelor românești în sensul aprecierii de la caz la caz a necesității interzicerii drepturilor părintești celor condamnați la pedeapsa închisorii, practică ulterior consacrată și legislativ.

Campania APADOR-CH privind reformarea cadrului legislativ nu a rămas fără urmări. Într-o primă fază, pedeapsa închisorii pentru insultă și calomnie a fost eliminată. Apoi ofensa adusă autorității, ultrajul verbal, insulta și calomnia au fost complet dezincriminate. Numai că ultimele două fapte au revenit în atenția publică după ce Curtea Constituțională a hotărât că sancționarea lor penală este corectă și justificată, declarând neconstituțională dezincriminarea lor.

2000

- februarie 2000: lansarea oficială a procesului de negociere a aderării României la Uniunea Europeană.
- 26 noiembrie/10 decembrie: alegeri legislative și prezidențiale, marcate de ascensiunea puternică a Partidului România Mare al cărui candidat s-a calificat în al doilea tur al prezidențialelor, au fost câștigate de Partidul Democrației Sociale din România și de Ion Iliescu, a cărui candidatură a fost contestată, considerată ca ținând un al treilea mandat de președinte, contrar prevederilor constituționale.

2003

- 18-19 octombrie 2003: referendum pentru aprobarea revizuirii Constituției României, la care 89,7% dintre participanți s-au declarat în favoarea acesteia.

MINORITĂȚILE naționale, religioase și de orientare sexuală

Tematica protecției minorităților a apărut pe agenda APADOR-CH de la înființarea organizației. Din anul 1993, domeniul va deveni un aspect substanțial al activității sale, după cum o arată și rapoartele care încep să fie elaborate din acel an.

APADOR-CH s-a adresat încă din anul 1990 autorităților publice pentru dezincriminarea relațiilor homosexuale între adulți care consimt. În anul 1993 a mobilizat organizațiile interne și internaționale de drepturile omului pentru a convinge Curtea Constituțională a României de importanța deciziei pe care aceasta urma să o ia în privința constituționalității art. 200 din Codul penal. A sprijinit amplu crearea organizației ACCEPT, dedicată drepturilor persoanelor gay. APADOR-CH a documentat încălcări ale drepturilor minorităților naționale, a făcut investigații pe teren și a avut contribuții la crearea doctrinei în acest domeniu.

Asociația a stabilit relații apropiate cu mai multe organizații maghiare și în primul rând cu UDMR. Analiza APADOR-CH asupra proiectului de lege al UDMR privitor la drepturile minorităților naționale și a comunităților autonome, ca și proiectul său alternativ de lege a contribuit efectiv la evoluția legislației sectoriale. APADOR-CH a dezvoltat relații cu organizații ale romilor, între care Romani CRISS, Federația Etnică a Romilor, Societatea Tânăra Generație a Romilor, Fundația Culturală „Aven Amentza”. A acordat acestora asistență juridică, a investigat unele din cazurile semnalate, a susținut demersuri ale organizațiilor de romi, a organizat și un curs de inițiere pentru medierea conflictelor.

Datorită rolului jucat în chestiunea minorităților naționale, Înalțul Comisar pentru Minoritățile Naționale, Max van der Stool a solicitat deseori implicarea APADOR-CH în demersurile sale din România. Consiliul pentru Minoritățile Naționale, de sub autoritatea Secretariatului General al

Guvernului a apelat de asemenea la asociație în legătură cu problematica legislativă și ca mediator.

APADOR-CH s-a implicat în problematica respectării drepturilor omului din perspectiva libertății de religie și conștiință din 1996, an în care, pentru prima dată după revoluție, problema minorităților religioase a devenit stringentă în România. Cu toate că și în anii anteriori au existat contestări față de exercitarea libertății de conștiință a unor grupări, până în 1996 nu au fost de amploare și, mai ales, nu au fost niciodată susținute de

autorități. APADOR-CH a susținut public cele două grupuri religioase ale căror drepturi constituționale au suferit din cauza calomniilor și presiunilor prin mass-media și a intervenției autorităților: Martorii lui Iehova și MISA. În plus a documentat violări ale încălcării drepturilor Bisericii Greco-Catolice. În multe dintre cazurile concrete identificate, APADOR-CH a oferit sprijin victimelor pentru a se adresa Curții Europene a Drepturilor Omului, hotărârile de condamnare ale României obținute până în prezent fiind deosebit de importante pentru redesenarea relațiilor cu minoritățile religioase.

Cazul Hădăreni (1993)

Între 5-7 octombrie 1993 reprezentanți ai APADOR-CH au investigat incidentul petrecut la Hădăreni, jud. Mureș pe data de 20 septembrie 1993. Acesta a avut loc între români și maghiari, pe de o parte, și romi, de cealaltă și a dus la moartea a patru persoane (un român și trei romi) și la incendierea a 13 case aparținând romilor.

De asemenea, ca urmare a violențelor, romii au fugit din satul Hădăreni. APADOR-CH a fost una dintre primele organizații neguvernamentale care au atras atenția asupra incidentelor de la Hădăreni. Ulterior, mai multe organizații naționale și internaționale s-au implicat în acest caz, care a dus și la condamnarea României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

În anul 2006, APADOR-CH a obținut soluționarea pe cale amiabilă într-un grup de 15 cauze introduse de Organizația Religioasă Martorii lui Iehova și de 14 adepți ai cultului Martorii lui Iehova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Decizia Curții constatând soluționarea amiabilă a fost adoptată în data de 11 iulie 2006. Curtea a luat act de declarația guvernului român că recunoaște calitatea de cult religios a Organizației Religioase Martorii lui Iehova începând de la data înființării sale, din 1990, precum și toate drepturile care decurg din această recunoaștere pentru ea și pentru adepții săi. Guvernul s-a angajat, de asemenea, să asigure accesul nediscriminatoriu în toate locurile de detenție și penitenciare, inclusiv pentru miniștrii ordinați ai cultului Martorii lui Iehova. Cu privire la cele 14 cereri individuale, guvernul a recunoscut că condamnarea reclamanților pentru sustragerea de

la serviciul militar alternativ reprezintă o încălcare a drepturilor acestora prevăzute în Convenția europeană a Drepturilor Omului. Guvernul a acceptat să-și retragă recursurile interne care erau pe rol în litigiile cu cei 14 adepți ai cultului și să plătească despăgubiri fiecăruia dintre ei.

În ianuarie 2010, Curtea europeană s-a pronunțat într-unul dintre numeroasele cazuri privind parohii greco-catolice pe care APADOR-CH le-a sprijinit în demersurile lor. Astfel, în cauza Parohia Greco-Catolică Sâmbăta Bihor, Curtea a apreciat că acesteia i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil prin interzicerea accesului în justiție pentru recuperarea proprietăților confiscate de regimul comunist. Mai mult, Curtea a constatat că această încălcare s-a datorat discriminării acestui cult din partea autorităților statului.

2004

- 29 martie: România devine membră NATO.
- 28 noiembrie/12 decembrie: alegeri legislative și prezidențiale; câștigarea mandatului de președinte de Traian Băsescu, candidatul Alianței Dreptate și Adevăr PNL-PD, a condus la realizarea unei largi coaliții de guvernare de către Alianță, deși aceasta a obținut al doilea scor electoral după Uniunea Națională PSD+PUR.

- decembrie: încheierea negocierilor de aderare a României la Uniunea Europeană.

COMBATEREA discriminării

Anul 1999 a fost un an de răscruce în problematica libertății de credință și religie în România. Această problematică a continuat temele cunoscute din anii anteriori: obstacolele puse în calea manifestării religioase pentru comunitățile nerecunoscute drept culte; obstacolele puse comunităților religioase în calea dobândirii personalității juridice; discriminări pe criterii religioase; ineficiența justiției în restabilirea dreptului la proprietate, mai ales în cazul bisericilor greco-catolice.

Altă temă semnificativă a fost Ordonanța privind salarizarea integrală de la buget a personalului de cult. Evenimentul major care face din anul 1999 un an de referință în privința libertății religioase din România rămâne adoptarea de către Guvern a Proiectului de lege privind regimul general al cultelor religioase și trimiterea acestei inițiative legislative la Parlament. Proiectul viola grav prin prevederile sale libertatea de conștiință și de religie, încălca principiul autonomiei cultelor și pe cel egalității cultelor. Prin sarcinile excesive pe care le impunea statului în susținerea activităților de cult, proiectul făcea ca statul român să renunțe la caracterul sau secular. APADOR-CH a făcut o largă campanie, internă și internațională, atrăgând atenția asupra pericolului extrem reprezentat de acel proiect de lege pentru situația libertății de religie și credință din România. În urma acestei campanii, majoritatea cultelor religioase minoritare și un

numar considerabil de organizații religioase și-au exprimat opinia critică cu privire la proiect și au cerut Guvernului retragerea acestuia. De asemenea, mai multe ambasade și numeroase organizații internaționale și-au exprimat preocuparea față de o eventuală adoptare a proiectului. Ca urmare, asociația a reușit blocarea proiectului.

După dezbaterile timp de doi ani în contextul apropiatei integrări a României în Uniunea Europeană și a necesității creării unui cadru legal specific acestui domeniu, la sfârșitul anului 2006 a fost adoptată Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor ale cărei prevederi au fost aspru criticate fiind considerate restrictive. În septembrie 2007, APADOR-CH a început implementarea unui proiect care și-a propus să evalueze gradul de transparență a instituțiilor statului în privința alocării unor fonduri de la bugetul de stat către diferitele culte și organizații religioase minoritare, precum și să identifice principalele probleme cu care se confruntă cultele și asociațiile religioase minoritare, mai ales după adoptarea noii legi în materie, criticată ca fiind aptă să creeze discriminare. Concluziile cercetării APADOR-CH conduc la ideea că, pe de o parte, acele prevederi ale legii menite a crea un cadru în care cultele și asociațiile religioase să fie tratate pe baze nediscriminatorii în realitate nu sunt respectate. Pe de altă parte, chiar legea, prin

unele dintre prevederile sale, aduce atingere libertății religioase, creând în practică situații discriminatorii.

APADOR-CH a formulat recomandări pentru crearea unui cadru favorabil respectării libertății religioase, care se referă în principal la simplificarea procedurilor de acordare a statutului de asociație religioasă și respectarea lor de către autoritățile publice; respectarea de către autoritățile locale a obligațiilor legale care îi revin potrivit legii, referitoare la înființarea cimitirelor comunale, în care accesul liber să fie permis tuturor cultelor recunoscute, coroborarea principiului proporționalității cu aplicarea în practică a sintagmei prezente în lege referitoare la „nevoile reale” ale cultelor și formularea unei politici transparente referitoare la beneficiarii și obiectivele sprijinului financiar acordat de către stat cultelor. Ca urmare, Secretariatul de Stat pentru Culte (aflat la acea dată în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor) a început să publice pe pagina proprie de Internet informații actualizate privind alocarea de fonduri publice către cultele religioase, iar în octombrie 2008 a fost emis un ordin al Ministrului Culturii și Cultelor privind procedura obținerii statutului de cult religios de către o asociație religioasă.

Din anul 2007, APADOR-CH a adoptat un demers diferit în legătură cu combaterea discriminării. Mai precis, proiectele derulate anterior în ceea ce privește discriminarea unor categorii de minorități au arătat că această problemă trebuie abordată de manieră generală pentru a acoperi diversele categorii de persoane vulnerabile susceptibile de a fi supuse discriminării.

Un prim proiect în acest sens s-a desfășurat pe parcursul a doi ani și a avut ca scop întărirea capacității organizațiilor neguvernamentale care oferă servicii sociale de a integra în activitatea lor perspectiva protecției drepturilor civile în ce privește grupurile vulnerabile și dezavantajate pe care le asistă. Proiectul a avut ca activități instruirea, în domeniul drepturilor omului și a combaterii discriminării, a 15 organizații neguvernamentale care oferă servicii sociale, identificarea unor avocați dispuși să acorde asistență juridică acestora și realizarea unei pagini de Internet cu resurse pentru organizațiile neguvernamentale respective. În urma sesiunilor de instruire, peste jumătate din organizațiile neguvernamentale instruite au identificat în rândul beneficiarilor lor cazuri de încălcare a drepturilor omului și de discriminare și au analizat împreună cu experții APADOR-CH posibilitatea inițierii demersurilor legale în aceste cazuri.

2007

- 1 ianuarie: România devine membră a Uniunii Europene.
- 25 noiembrie 2007: primele alegeri pentru Parlamentul European și referendumul pentru schimbarea sistemului de vot în România, nevalidat din cauza participării de doar 26,51%.

2008

- 13 martie: adoptarea noii legi electorale care consfințește un sistem prin care deputații și senatorii se aleg în colegii uninominale, prin scrutin uninominal, potrivit principiului reprezentării proporționale.
- 30 noiembrie: primele alegeri legislative potrivit noul sistem electoral și care se desfășoară separat de prezidențiale; în urma scrutinului, niciun partid nu a reușit să obțină o majoritate; deși alianța PSD+PC a obținut mai multe voturi decât PDL, cel din urmă a obținut mai multe mandate decât prima.

De asemenea, a fost constituită o bază de date cu peste 200 de avocați interesați de această problematică, bază disponibilă pe pagina de Internet www.drepturicivile.ro.

Demersul inițiat în cadrul acestui proiect a fost continuat printr-un altul care are ca scop consolidarea capacității organizațiilor care reprezintă sau oferă servicii sociale persoanelor care fac parte din grupuri vulnerabile de a furniza auto-ajutorare, reprezentare, servicii și de a promova interesele acestor grupuri excluse social și de a interveni activ în combaterea discriminării. Proiectul urmărește de asemenea creșterea numărului de avocați specializați în domeniul combaterii discriminării și sensibilizarea acestora la problemele concrete ale persoanelor aflate în situații vulnerabile. Pe de o parte, proiectul se concentrează pe formarea continuă a avocaților în cadrul unor sesiuni de instruire în care sunt discutate aspecte legate de problematica respectării drepturilor omului în general și a combaterii discriminării în special precum și de problemele specifice ale grupurilor vulnerabile. Pe de altă parte, proiectul își propune să faciliteze accesul grupurilor vulnerabile la acești avocați specializați fie prin organizarea unei întâlniri directe, fie prin constituirea unei baze de date.

APADOR-CH dorește să mulțumească tuturor celor care au sprijinit financiar activitatea asociației în cei 20 de ani de activitate:

- Agir Ensemble pour les Droits de l'Homme
- Ambasada Elveției la București
- Ambasada Regală a Țărilor de Jos la București (Programul MATRA-KAP)
- ARTICLE 19
- CEBEMO/BILANCE
- Centrul de Resurse pentru Diversitate Multiculturală Cluj
- Charles Stewart Mott Foundation
- Comisia Europeană prin Programul PHARE
- Consiliul Europei
- Delegația Comisiei Europene la București
- Freedom House
- German Marshall Fund of the United States
- Global Ministries of the Uniting Churches
- Guvernul Flamand prin intermediul Facultății de drept al Vrije Universiteit Brussels
- Guvernul Olandei prin intermediul Comitetului Olandez Helsinki
- Guvernul Statelor Unite ale Americii prin intermediul Ambasadei SUA la București
- Institute for Democracy in Eastern Europe
- International Helsinki Federation for Human Rights
- Înalțul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite
- J.M. Kaplan Fund
- Kerk In Actie
- Legal Defence Bureau for National and Ethnic Minorities –Neki
- Mama Cash
- Guvernele Islandei, Principatului Lichtenstein și Norvegiei prin intermediul Mecanismului Financiar al Spațiului Economic European
- Mensen in Nood/Caritas
- National Endowment for Democracy
- Open Society Institute
- Open Society Justice Initiative
- The Global Fund for Women
- Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe
- United Nations Office on Drugs and Crime
- United States Agency For International Development /World Learning For International Development, precum și tuturor organizațiilor neguvernamentale și autorităților din România și străinătate cu care a colaborat.

2009

- 22 noiembrie: referendumul pentru trecerea la parlament unicameral și reducerea numărului de parlamentari; participanții s-au exprimat în favoarea ambelor modificări, cu 77,78%, respectiv 88,84%.
- 22 noiembrie/6 decembrie: primele alegeri prezidențiale desfășurate separat de legislative, în contextul crizei economice mondiale și a celei politice interne, au fost câștigate de președintele în exercițiu, Traian Băsescu; rezultatul a fost contestat la Curtea Constituțională de PSD, partidul candidatului clasat al doilea.

ERATA . La pagina marcată jos cu anul 1996, paragraf 1 fraza a doua, în loc de “... respectiv renunțarea la folosirea medicilor de penitenciar exclusiv pentru asigurarea asistenței medicale a deținuților...” se va citi “respectiv renunțarea la folosirea medicilor de penitenciar și de către cadre, ei urmând să se ocupe exclusiv de asigurarea asistenței medicale a deținuților...”